

jeg have Lov til at gøre opmærksom paa, at en Jurist, der særlig har beskæftiget sig med dette Spørgsmaal, og hvis Doktorafhandling handler om det, Troëls Jørgensen, siger, at de økonomiske Konjunkturer altid giver et enkelt Svar paa Spørgsmaalet om den Værdi, der skal lægges til Grund for Erstatningen. Og dette Svar foreligger i Markedsprisen, som er Tingens Værdi for alle og enhver. Endvidere har jeg vist, at alle de Lovgivninger og den Retspraksis, som hviler paa ganske tilsvarende Bestemmelser som de danske, gaar i Retning af, at Salgsværdien i Handel og Vandel, den Værdi, der kan faas i det aabne Marked, skal lægges til Grund, ja, at der oven i Købet skal gives et Tillæg.

Jeg vender mig altsaa til Forordningen af 5. Marts 1845, hvis Grundsætning man netop ønskede at lyse i Kuld og Køn ved den nuværende Grundlovs § 82. Det hedder der, at Erstatningen skal rette sig efter „Tidens og Egnens Priser“ i „Handel og Vandel“. Men man gaar endog videre. Man siger — for saa vidt der er Tale om fast Ejendom —, at man endog skal tage saadanne Ting med i Vurderingen, som, „skønt de ikke i og for sig betragtet lader sig reducere til en bestemt Værdi, dog maa erkendes at udgøre et saadant Agrément ved en vis Ejendom, at dennes Værdi derved i Handel og Vandel forøges, saasom en ualmindelig skøn Beliggenhed, eller Udsigt, og deslige“. Saaledes er altsaa Grundlovgiverens Opfattelse af dette Punkt, saa langt fjerner den sig fra den, man nu søger at gøre gældende, at man netop har villét slaa fast, at ikke alene skal — selvfølgelig, som noget, der er hævet over enhver Tvivl — det, den vedkommende Mand kan opnaa for sin Ejendom i Handel og Vandel, erstattes ham saaledes, at han rent formueretlig set kan bevare sin Formuës status quo, men han skal endog, saa vidt muligt, have Erstatning for saadanne Momenter af blandet subjektiv og objektiv Karakter som f. Eks. det, at hans Ejendom ligger paa et smukt Sted, at han derfra har en smuk Udsigt, og lign. Det viser en afgørende Tendens i Retning af, at Erstatningen skal være rundelig, at det altid skal være en Erstatning, om jeg saa maa sige, opefter og ikke nedefter. Man har saa ofte her citeret et Udtryk af den højtærede Finansminister: Lov er Lov, og Lov skal holdes. Det har ikke været mig muligt at se, hvorledes der deri kunde ligge noget for de Radikale særligt Pro-

gram, men nu begynder jeg at faa en Slags Anelse om, at Meningen har været at antyde, at vel er Lov Lov, og Lov skal holdes, og vel er Grundlov ogsaa Lov, — men Grundlov skal maaske ikke altid holdes.

Den højtærede Indenrigsminister kom i sin Omtale af Svejts ind paa Betragtninger, som han ganske vist ikke ligefrem gjorde til sine, — turde jeg i den Anledning maaske rette et Spørgsmaal til ham om, hvorvidt den Grundsætning, han her anførte som svejtsisk, er den, han selv anerkender, og som gaar ud paa, at en Ejendom, som man eksproprierede, kunde vurderes efter Indkøbsprisen. Han pegede paa, at man i Svejts var kommet ind derpaa. Her kommer vi til en meget vigtig Side af den hele Sag, her føres vi i Virkeligheden helt ind i Problemets Kærne. Det nuværende Samfund er jo saaledes økonomisk organiseret, at det er den private Mand, der bærer Risikoen ved Driften. Naar Konjunkturerne gaar ham imod, maa han finde sig i det og bære Tabet derved, og han har som Følge deraf ogsaa Krav paa at have Fordelen, naar de gaar op. Det er følgelig en umulig Retsstilling at byde den moderne Producent — naar man da ikke ganske vil forandre hele den nuværende Samfundsordning og gaa over til en socialdemokratisk Ordning — at sige til ham: de Konjunkturer, vi i Øjeblikket har, er af en saa besynderlig Beskaffenhed, at de skaber en urimelig høj Pris, og det er ikke Meningen, at du skal have den Fordel; saa længe Prisen gik den modsatte Vej, kunde det være, som det vilde, saa kunde Du faa Lov at tage Tabet derved, men bliver den til din Fordel, kommer Samfundet og tager noget deraf. Dette strider, siger jeg, ganske imod den ledende Grundsætning, hvorpaa hele vort Samfund er bygget. Skulde man ind paa at ekspropriere ud fra Indkøbsprisen med et vist Tillæg, vil jeg spørge, hvorledes det vilde gaa i det Tilfælde, hvor Konjunkturerne gaar den modsatte Vej.

Den højtærede Indenrigsminister gjorde gældende, at Markedsprisen kunde ikke bestemme Værdien, thi Markedsprisen „var paavirket af en Revolution i Omsætningen, af, at Landene havde lukket af, af, at Havnene var spærrede, af, at Miner var spredte over Havene, af Standsning af Skibene, af amerikanske Kornejeres Evne til at sætte deres Priser op, af Tonnagens Utilstrækkelighed, af Skibsfragternes deraf følgende uhyre Stigning, af Stigning og Forandringer i Kurserne paa Penge“,